

УДК 378:-048.58

Наталя Мукан

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID 0000-0003-4396-3408

Володимир Сулим

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID ID 0000-0002-0896-7801

Олена Біда

Закарпатський угорський інституту ім. Ференца Ракоці II

ORCID ID 0000-0002-0448-0852

Тетяна Кучай

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

ORCID ID 0000-0003-3518-2767

Олександр Кучай

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ,

ORCID ID 0000-0002-9468-0486

Антоніна Чичук

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ORCID ID 0000-0002-9982-3634

DOI 10.24139/2312-5993/2020.09/380-385

ПОЗИЦІЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Навчання іноземної мови передбачає формування в учнів комунікативної компетентності, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування. У початковій школі створюються умови для ранньої комунікативно-психологічної адаптації школярів до нового мовного світу та для подолання подальших психологічних бар'єрів у процесі використання іноземної мови як засобу спілкування; для розвитку мотивації в подальшому оволодінні іноземної мови; формується елементарна комунікативна компетентність. У процесі вивчення іноземної мови формується особистість, здатна мислити й діяти в глобальних умовах, забезпечуючи тим самим входження України до світового економічного простору.

Ключові слова: англomовна освіта, учні, початкова школа, мова, спілкування.

Постановка проблеми. В Україні гостро ставиться питання про перебудову освіти, удосконалення шкільної системи освіти і підготовки фахівців для роботи в ній. З цією метою потрібно вирішити проблему осучаснення змісту освіти учнів початкової школи та підвищення ефективності навчання і виховання майбутніх учителів.

У сучасних умовах проблема іноземної мови в школі висвітлена недостатньо як на рівні навчального предмета, так і на рівні педагогічної діяльності. У процесі підготовки та проведення уроку сучасний учитель не тільки орієнтується на його зміст, а й одночасно вирішує, як це зробити з найбільшою користю для розвитку особистості дітей, збереження їх

емоційного благополуччя, оптимізму, розвитку позитивного ставлення до навчання, уміння вчитися (Савченко, 1997, с. 4).

Аналіз актуальних джерел. Вивченню даної проблеми присвячені праці відомих дослідників (Т. Алексеєнко, О. Березюк, М. Богданова, О. Горська, О. Євдокимов, І. Зязюн, О. Кіяшко, Н. Клокар, В. Ковальчук, Л. Коношевський, В. Краснопольський, М. Лещенко, С. Логачевська, Є. Ляска, С. Маринчак, Л. Машкіна, Н. Нетребко та ін.); система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів (Н. Дем'яненко, Л. Хоміч); час започаткування навчання дітей іноземної мови (А. Гвоздєв, В. Леопольд, Е. Пулгрем, Л. Роберт, К. Ушинський); психологічні особливості дітей до вивчення іноземної мови (В. Артемов, Л. Виготський, В. Дронов, О. Леонтєв; методичні рекомендації з навчання дітей іноземної мови (О. Бойко, В. Бондаренко, М. Борщенко, Г. Бражникова, А. Гергель, О. Дмитрієва, О. Дем'яненко, Т. Полонська, О. Рейпольська, Т. Шкваріна) та ін.

Мета дослідження – показати роль іноземної мови в освітньому процесі дітей молодшого шкільного віку відповідно до структури сучасної вищої школи та її нових цілей.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури), що дає змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження; інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчаються джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Авторитетну роль в освітньому процесі молодших школярів займає вивчення іноземної мови. Як зазначає Г. Бойко, основною метою навчання іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, розвиток умінь використовувати її як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Ця мета передбачає досягнення школярами такого рівня комунікативної компетентності, який був би достатнім для здійснення спілкування в усній (говоріння, аудіювання) та письмовій (читання, письмо) формах у межах визначених комунікативних сфер, тематики ситуативного мовлення та на основі вивченого мовного й мовленнєвого матеріалу (Коваленко та Кудіна, 2005, с. 45-52).

Вивчення іноземної мови формує особистість, здатну мислити й діяти в глобальних умовах, забезпечуючи тим самим входження України до світового економічного простору. Зокрема англійська мова органічно пронизана комерційною коректністю і комерційною турботою про людину.

Іноземна мова стає дисципліною підвищеної соціальної та професійної значущості, що, відповідно, формує замовлення на лінгвістичну підготовку випускника школи. Проте було би неправильно говорити про спрямування школярів, які поглиблено вивчають іноземну мову на профільному рівні, лише на спеціальності вчителя, викладача, лінгвіста, перекладача (літературного й синхронного), журналіста міжнародника, дипломата. Сьогодні існує безліч професій, які прямо або опосередковано пов'язані зі знанням іноземних мов: рекламіст, спічрайтер, секретар-референт, секретар-ресепшійоніст, менеджер у спільній компанії, менеджер-логіст, менеджер із продажів, бренд-менеджер, стюардеса (стюард) на міжнародних лініях, бебі-сіттер, гувернантка (гувернер), аудитор, працівник готелю, програміст, веб-дизайнер, телемаркетолог, копірайтер, топ-модель, рекрутер тощо.

Стратегічні напрями розвитку шкільної іншомовної освіти зумовлюються, насамперед, особливостями концепції реформування цілей і змісту навчання в гімназії. Підґрунтям для успішного їх упровадження, серед іншого, є ефективні інноваційні технології, які здатні забезпечувати індивідуальні можливості кожного учня, сприяти формуванню його творчого мислення, розвитку самостійної діяльності з оволодіння досвідом здобувати освіту впродовж життя згідно із власними потребами. Відповідно до цих положень, небезпідставною можна вважати позицію, за якої ефективність навчання і формування навчально-пізнавальних інтересів учнів засобами іноземної мови можуть бути поліпшені завдяки проектуванню й упровадженню у практику гімназії інноваційних освітніх систем і технологій (Редько, 2013).

У початковій школі створюються умови для ранньої комунікативно-психологічної адаптації школярів до нового мовного світу та для подолання подальших психологічних бар'єрів у процесі використанні іноземної мови як засобу спілкування; для розвитку мотивації в подальшому оволодінні іноземної мови; формується елементарна комунікативна компетентність (мовна та мовленнєва) і, відповідно, розвиваються елементарні комунікативні вміння в основних видах мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо), а також елементарні лінгвістичні уявлення та загальнонавчальні уміння, які відповідають рівню (A1) згідно із «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти».

У сучасній методиці навчання іноземної мови навчальну ситуацію визначають як одиницю змісту навчання, як спосіб організації матеріалу на уроці і як критерій організації системи вправ. Під час комунікативно орієнтованого навчання іноземної мови стимулом навчання є ситуації, а саме:

основою добору та організації мовленнєвого матеріалу, умовою формування мовленнєвої навички та розвитку мовленнєвого вміння (Кміть, 2008, с. 13).

Для ефективного іншомовного навчання учнів і для розвитку різноманітних здібностей дитини засобами іноземної мови слід урахувати потреби учнів із різними стилями сприйняття: аудіалів, вербалів, візуалів та кінестетиків. Тому вчителю рекомендується використовувати різноманітні навчальні стратегії та стилі навчання, що допомагають кожному учневі усвідомити свій потенціал і проявити себе.

Навчання через прямий досвід (Total physical response) є адекватним підходом для іншомовного навчання шестиліток, адже діти в цьому віці не розуміють абстракції. Цей підхід передбачає, що дитина має фактично зробити або зобразити за допомогою пантоміми те, що вона говорить або чує.

Метод розповідання історій надає можливість для «занурення» дітей в іншомовну атмосферу, для ознайомлення зі світом. Робота над історіями в початковій школі виробляє звичку до прослуховування, а потім і до читання і, таким чином, закладає основу для занять на подальших етапах вивчення іноземної мови.

Для кращого засвоєння слів, фраз, усього тексту «історії» пропонується сюжет розмалювати, зобразити на макеті, виготовити з пластиліну, паперу, розіграти за допомогою ляльок. При цьому нічого спеціально не заучується напам'ять. Діти відтворюють стільки, скільки самі зможуть: спочатку з допомогою дорослих, а потім самостійно. Є багато видів театру для дітей (тіньовий, настільний, пальчиковий, іграшковий тощо) і зазвичай прийоми театру надають можливість розіграти найрізноманітніші елементарні комунікативні ситуації відповідно до віку дитини.

Перед тим, як розпочати читання й письмо, потрібно створити необхідну базу: навчити дитину артикулювати й розпізнавати звуки, щоб було що позначати літерами, навчити певної кількості англійських слів, щоб було що прочитати і записати. А тому навчання літер та формування первинних навичок письма варто розпочинати після ввідного усного курсу (Кушнір та ін., 2008, с. 1-8).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Головним завданням навчання іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування. У початковій школі створюються умови для ранньої комунікативно-психологічної адаптації школярів до нового мовного світу та для подолання подальших психологічних бар'єрів під час використання іноземної мови як засобу спілкування; для розвитку

мотивації в подальшому оволодінні іноземної мови; формується елементарна комунікативна компетентність.

Мовленнєві вміння є основою для реалізації системи контролю над ходом і якістю засвоєння учнями змісту навчання іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

- Савченко, О. Я. (1997). Сучасний урок у початкових класах. К.: Магістр-S (Savchenko, O. Ya. (1997). The modern lesson in elementary school. K.: Mahistr-S).
- Коваленко, Я., Кудіна, І. П. (упоряд.) (2005). Концепція навчання іноземних мов у середній загальноосвітній 12-річній школі. *Книга вчителя іноземної мови: Довідково-методичне видання*. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, (сс. 45-52) (Kovalenko, O. Ya., Kudina, I. P. (2005). Concept of teaching foreign languages in the secondary comprehensive 12-year school. *Book for a teacher*. Kharkiv, (pp. 45-52).
- Редько, В. Г. (ред.) (2013). *Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник*. К.: Педагогічна думка (Redko, V. H. (Ed.) (2013). *Lingvodidactical foundations of foreign language teaching for high school students*. K.: Pedagogical thought).
- Кміть, О. (2008). Основні сучасні тенденції розвитку англomовної освіти молодших школярів в Україні. *Початкова школа, 5*, 13-15 (Kmit, O. (2008). The main modern trends of the development of English language education for junior pupils in Ukraine. *Primary school, 5*, 13-15).
- Куриш, С. М., Блажевська, Н. В., Вірста, Т. С., Худик, К. Г., Лопатюк, І. І. (укл.) (2018). *Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов у 2018/2019 навчальному році*. Чернівецька обласна рада, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області. Чернівці. Режим доступу: [ippobuk.cv.ua/images/2018/2018-06/metodychnir_inozemna_2018.docx](http://ppobuk.cv.ua/images/2018/2018-06/metodychnir_inozemna_2018.docx) (Kurysh, S. M., Blazhevskaya, N. V., Virsta, T. S., Khudyk, K. H., Lopatyuk, I. I. (Eds.) (2018). *Methodological recommendations on the teaching foreign languages in the 2018/2019 school year*. Chernivtsi. Retrieved from: [ippobuk.cv.ua/images/2018/2018-06/metodychnir_inozemna_2018.docx](http://ppobuk.cv.ua/images/2018/2018-06/metodychnir_inozemna_2018.docx)

РЕЗЮМЕ

Мукан Наталья, Сулим Владимир, Беда Елена, Кучай Тетяна, Кучай Александр, Чичук Антонина. Позиция иностранного языка в образовательном процессе детей младшего школьного возраста.

Обучение иностранному языку предполагает формирование у учащихся коммуникативной компетентности, означает овладение языком как средством межкультурного общения. В начальной школе создаются условия для ранней коммуникативно-психологической адаптации школьников к новому языковому миру и для преодоления дальнейших психологических барьеров в процессе использования иностранного языка как средства общения; для развития мотивации в дальнейшем овладении иностранным языком; формируется элементарная коммуникативная компетентность. В процессе изучения иностранного языка формируется личность, способная мыслить и действовать в глобальных условиях, обеспечивая тем самым вхождение Украины в мировое экономическое пространство.

Ключевые слова: *ангloязычное образование, ученики, начальная школа, язык, общение.*

SUMMARY

Mukan Natalia, Sulym Volodymyr, Bida Olena, Kuchai Olexandr, Kuchai Tetiana, Chychuk Antonina. Position of a foreign language in the educational process of primary school children.

The aim of the article is to find out the features and necessity of English language learning for primary school pupils, which is a necessity of the present.

The article used such theoretical research methods as analysis of philosophical, pedagogical, psychological literature. It has been found out that the main purpose of teaching a foreign language is to form pupils' communicative competence, which means language proficiency as a means of intercultural communication, development of skills to use it as an instrument in the dialogue of cultures and civilizations of the modern world. This goal involves reaching schoolchildren of such a level of communicative competence that would be sufficient for communication in oral (speaking, listening) and writing (reading, writing) forms within certain communicative spheres, subject-matter broadcasting subjects and on the basis of the learned linguistic material.

In the elementary school, conditions are created for early communicative-psychological adaptation of schoolchildren to the new language world and to overcome further psychological barriers when using a foreign language as a means of communication; for the development of motivation in the further mastering of a foreign language; elementary communicative competence is formed.

The main types of assessment from a foreign language are shown – current (not intermittent), thematic, semester, annual assessment and final state certification.

Key words: English learning, pupils, primary school, language, communication.

УДК 378.091.3

Тетяна Літвінова

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

ORCID ID 0000-0003-0645-6781

DOI 10.24139/2312-5993/2020.09/385-395

ДІАГНОСТИКО-РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ СКЛАДНИК МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

У статті визначено основні компоненти формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в професійній освіті: аксіологічний, гносеологічний, діяльнісно-вольовий. Представлено модель формування соціальної здоров'язбережувальної компетентності майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці у вигляді логічної структурно-організаційної схеми з основними взаємопов'язаними складниками: цільовий, методологічний, змістовно-процесуальний, діагностико-результативний.

Діагностико-результативний складник моделі представлено критеріями (мотиваційно-рекреаційний, рефлексивно-корегувальний, соціокультурний), відображено в показниках (мотиваційно-рекреаційний, рефлексивно-корегувальний, соціокультурний), оцінювання яких виділено трьома рівнями (достатній, середній, конативний). Комплексне застосування визначених критеріїв і показників сприяло діагностуванню позитивної динаміки формування соціальної здоров'язбережувальної